

1 AUGUSTUS 1922.

AFLEVERING 4

NADRUK VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE:

J. HEIMANS, AMSTERDAM.
 JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL
 ADRES DER REDACTIE:
 JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE:

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

PRIJS PER JAAR f 6.50.

HET VOGELSEIZOEN 1921.

IK bedoel: voor den vogelfotograaf.

Mijn eerste kievitseï op den Goeden Vrijdag bracht me de blijde boodschap, dat het nieuwe vooglenhoogtij weer aangebroken was. Na een gedwongen rust van maandenlang kon ik weer aan mijn geliefde sport, de jacht met de camera, beginnen.

25 Maart. — De zomersche winter van 20/21 had bij onze vogels wèl vroeg de broedinstincten doen ontwaken. Ik weet wel, dat het in 1920 begin April was, toen in onze duinen het eerste kievitseï gevonden werd. En nu 25 Maart. Zonder navraag te doen gaf ik mezelf de primeur maar, daar ik nog niet van andere vondsten had gehoord. Een paar weken later echter vertelde de jachtopziener daar in de buurt me, dat hij op 23 Maart, dus twee dagen tevoren al een legsel van 2 had gevonden. Die was me dus te knap af geweest. Intusschen kunnen we wel zeggen, dat, voor Schouwen gesproken, de kieviten 14 dagen vroeger eieren hadden dan in 1920.

Het mooie weer had me op dien Goeden Vrijdag — vacantiedag — naar Haamstede gelokt. De slotbewaarder had nog niet van kievitseieren gehoord, zoodat ik er ook niet op rekende, dat ik ze van mijn eerste verkenningstochtje door het duin

meebrengen zou. In het met gras begroeide, golvende vóórduin gekomen, trof het mij dat zelfs de laagste gedeelten van dit terrein, waar steeds water stond, nu totaal uitgedroogd waren. Ik kon overal droogvoets doorheen. Verklaarbaar was het wel, immers sinds Zierikzeesche kermis, half September, had het niet noemenswaard geregend. Ik weet het ook aan de droogte, dat ik minder kieviten zag, dan ik gewoon was. In den loop van het seizoen werd deze achterstand ook niet ingehaald. Het aantal kieviten bleef dit voorjaar merkbaar minder dan vorige jaren. Maar goed! Ik liep op het terrein van de kieviten en ik zag althans eenige vogels zwieren. Een enkele maakte zulke „verdachte” bewegingen, dat ik de mogelijkheid, althans een enkel ei te vinden, heelemaal niet gering schatte. Instinctmatig slenterde ik al gauw in breede zigzaglijnen door het golvende, groene gebied, zonder bepaald met ernst te zoeken. Wel vlogen af en toe dichtbij kieviten op, die ik nakeek, tot ze zich weer wat verder neerzetten, doch slechts een enkele maal maakte ik een omwegje, om eens wat nauwkeuriger toe te kijken. Na enkele minuten gingen dezelfde vogels bij mijn nadering weer de lucht in, zoodat ik, mochten er al eieren zijn, aan de telkens verjaagde dieren niet het minste houvast had. Ik liep een flauwe helling op, die een honderd meter vóór me met loodrechten wand plots afliep in een breeden, ondiepen plas. Zoo had ik tenminste den toestand daar al die jaren gekend. Ik was nog een twintigtal schreden van dien rand af, toen, uit de laagte opgedoken, een kievit met kalmen wiekslag daarboven verscheen. 't Was een wijfje en toen ik inmiddels den „plas” kon overzien, bleek me, dat ook hier van eenig spoor van water geen sprake meer kon zijn. Hier zou ik dan toch eens wat nauwkeuriger toekijken. Dit was trouwens noodig ook, want de donkere bodem, vol spoor van koeien, waarover groote bossen doode biezen breed uitvielen en lange rietstengels verward heenslierden, maakte het vinden van een even grillig getint, klein kievitsei, tot een der moeilijkste problemen.

Toen ik het na eenige minuten nog niet gevonden had, ging ik verder, in mezelf filosoferende dat, was het geval ook „verdacht”, zoo'n kievit toch ergens zitten moest. Straks zou hij weer ergens anders opgaan. Ik ging verder en verdween tusschen twee hooge zandheuveld, waarachter een ander groot dorado voor kieviten lag. Daar dwaalde ik een uur rond, zag weinig vogels, vond nog minder en keerde naar het kasteel terug, langs denzelfden weg, dien ik gekomen was. Ik naderde de kom, waar uit mijn kievit straks opgevlogen was. Ik zou daarom eens goed opletten, of hij er weer uit opdook. Langs lage, kronkelpaadjes kwam ik dichterbij, tot ik, door met drie stappen een hoogte te beklimmen, van vlakbij, den ruigen donkeren, bodem kon overzien. En . . . daar ging mijn kievit weer. Nu wilde ik van geen toeval meer weten; nu moest er een nest zijn. Ik had het plekje, waar hij opging, goed in 't oog. Ik liep er heen en vond het eitje: mijn eerste. Een uur tevoren had ik er wel omheengedraaid, maar de nestomgeving was hier zóó bedriegelijk, dat zelfs het geoefende oog het niet uit de grillige bodembedekking naar voren kon zien komen.

Den volgenden dag legde ik de laatste hand aan de nieuwe camera, die ik gemaakt had en controleerde vooral de betrouwbaarheid van den electrischen sluiters van

eigen vinding. Ik had wel geen haast om een kievit te fotografeeren, want er waren broedende kieviten tot einde Mei en daarbij: ik had al cliché's plenty van onzen kuifdrager. Maar ik had een week vacantie, een nieuwe camera, een dito electrischen sluiters: de kievit zou als proefdier dienen. De eerste proef viel als gewoonlijk slecht uit en daar ik verscheidene vacantedagen onvoorziene verhindering kreeg, ging de mooie week voorbij, zonder dat ik een enkele goede opname kon doen. Den tweeden Zondag na Paschen eerst maakte weer een broedend kievitje contact, wat mij een prachtig cliché bezorgde. Wie goed toeziet op bijgaande reproductie zal duidelijk tegen den witten onderkant van den vogel den koperen ring met den hierdoor stekenden draad van het contact onderscheiden. Hoe lang deze kievit van het

Kievit.

Foto J. VIJVERBERG.

nest gebleven is, uit vrees voor de camera, weet ik niet. Na de opstelling ging ik met den jachttopziener de duinen in, om het nest van een watersnip te zoeken, zoodat ik eerst verscheidene uren later bij de camera terugkwam.

Om bij de kieviten te blijven wil ik nog vermelden, dat ik later nog twee mislukkingen had en daarna weer een prachtopname, alweer van den vogel bij een nest op den bodem van een kom, die ik nooit tevoren droog gezien had. 't Was op een Zondagmiddag, toen ik ongeveer 3 uur daar aankwam. Het nest had ik 3 weken tevoren reeds gevonden, doordat ik vanachter een ruggetje komende, een kievit zag opgaan en tegelijk vlak bij een tureluur. Als deze twee, zoo zusterlijk zij aan zij de plaat poetsen, dan zijn er ook twee nesten, daar kun je vast op aan. Ik had binnen twee minuten beide legsels gevonden, den kievit met 3 en den tureluur

met 4 eitjes. Ik hield ze in mijn gedachten, om het beleg er voor te slaan, als ik eens niets anders wist, wat dan op bewusten Zondagmiddag het geval was. Ik wilde den kievit naast het nest hebben, dus: „ten voeten uit” den heelen vogel zichtbaar. Vanaf de camera gezien, moest hij van rechts komen, waarom ik links van en achter het nest eenige takjes van de dwergwilg in den grond stak. Ik stelde in, zette het contact rechts van het nest, spande den sluiters, de plaat voor, klaar. 't Was toen vier uur zomertijd en prachtig weer.

Een hooge duintop, een halven kilometer ver, kon goed als observatiepost dienen. Ik zette koers daarheen en legde me op den top in het warme zand neer. Ik richtte mijn kijker op de camera en kon zelfs de wilgentakjes onderscheiden. Ik rekende er op, een paar uren minstens te moeten wachten, want alles was nieuw en vreemd voor den vogel. Hij had zelfs nog nooit een fopplankje voor zijn neus gehad. Maar ik lag lekker en verbeeldde me, dat ik nu toch ook eens echt mijn zondagsrust genoot. Daar zwierde de kievit over de vlakte en zette zich neer op een lagen rug, 50 meter van het nest. Weg was mijn rustige rust. Den kijker gericht, daar zat sinjeur, of liever mamzel. En daar begon het spelletje weer: de kievit blijven zitten, roerloos, ik blijven kijken. Na eenige minuten: „Schiet nou toch op, sufferd”. Weer wat later: „Vlieg dan tenminste maar weg, al is 't nog zoo ver, maar blijf niet zoo dood op diezelfde plaats.” De kievit verroert niet. Nog een paar onschuldige verwenschingen en ja, daar gaat hij weer, zet zich neer 50 meter van het nest naar den anderen kant. Blijft daar weer tien minuten onbeweeglijk zitten. Dat is het vervelendste wachten voor den fotograaf. Duurt het al lang, dat is minder, dat weet je vooruit, als er dan tenminste maar eenige actie is. Eindelijk dan komt er weer leven en ik heb ervaring genoeg om te weten, dat het dier me nu blijft bezighouden, al zal er nog een uurtje mee gemoeid zijn, eer hij bij het nest komt. Hij vliegt op, komt 5 meter dichterbij neer, loopt driftig eenige pasjes, pikt af en toe wat op, rust weer even, zeurt nog wat heen en weer en gaat dan met driftigen stap, af en toe stilstaande, in een wijden cirkel om de camera heen. Dat is het begin van het einde. Binnen een half uur is hij nu gekiekt. Is de baan afgelegd, dan gaat het in steeds kleiner wordende zigzaggen voor de camera heen en weer, àl dichterbij komend, af en toe met groote vinnigheid, of woede wat oppikkend, dan weer onderzoekend naar het vreemde ding kijkend en een buiteling makend een meter of wat terug. Weer gaat het op het nest af, komt al dichterbij, staat nog even stil, en schuift op het nest als klap, de sluiters gaat. Ik zie een paar vleugels klappen, berg den kijker weg, en stap op. Die kievit is gekiekt, half zes.

Ik kreeg een mooi cliché, dat bijna nog verongelukte, doordat een der huisgenooten buiten mijn weten in het fonteintje, dat voor waterreservoir diende, warm water had gedaan. Gelukkig bemerkte ik het dadelijk, daar ik bij het spoelen de plaat in de hand had en het heete water mij over de vingers liep. Hoewel op het cliché de sporen te zien waren, was het toch geen bezwaar, daar het beeld van den vogel niet was geschonden en de — uit den aard der zaak — grillige achtergrond door eenige speling toch een heel geschikte achtergrond bleef.

Ik verkreeg dus een paar mooie opnamen van den kievit, door gebruik te maken van mijn electrischen sluiters, waarbij de vogels zelf contact maakten. Het vorige jaar had ik, behoudens een enkele uitzondering, alleen deze methode gevolgd, daar ik toen pas een nieuwe stereoscoopcamera had en het mij er toen om te doen was, om in één seizoen van alle bereikbare vogels stereoplaten te krijgen. Ik maakte echter liever zelf de opnamen, al moest ik dan kuilen graven en uren in den grond zitten. Zoo had ik me dan voorgenomen, dit jaar weer meer de oude, meer sportieve methode te volgen, waarbij ik toch mijn electrischen sluiters gebruiken kon. In een kuil zittend kon ik toch ook zelf contact maken. Ik had in een rommelkist van oude natuurkundige instrumenten zelfs een soort morse-sleutel gevonden, zoodat ik ook hiervoor uitstekend toegerust was.

In de eerste plaats zou ik zoo gaarne de schuwe Wulp weer eens vlak voor me op het nest zien en een serie kieken van den kromsnavel maken. Ik vroeg dus mijn jachttopziener met aandrang, of hij weer voor me naar wulpen wilde zoeken en de week voor Hemelvaartsdag had hij twee legsels gevonden, een van 3 en een van 4.

We maakten bij dat van 3 een overdekten kuil, 3 meter van het nest af en lieten de zaak verder tot Hemelvaartsdag met rust. In den namiddag van dien dag waren we ter plaatse. De jachttopziener was meegegaan, om door zijn heengaan den vogel in den waan te brengen, dat alle menschelijke gevaar geweken was. De camera werd gesteld, een meter van het nest af, de sluiters gespannen, plaat voorgeschoven en ik liet me in den kuil zakken. Daar zag ik op den bodem in het zand mijn morse-sleutel liggen. De lengte van mijn draad liet die speling wel toe. De gedachte vloog me door het brein, dat ik bij het neerzakken den voet op den sleutel kon hebben gezet en zoo contact gemaakt. De sluiters echter was verre van geruischloos en daarom vroeg ik den jachttopziener, die bezig was, de „deur te sluiten, of hij in de camera ook iets gehoord had. Hij zei van neen en daar ik ook geen geluid vernomen had, nam ik niet de moeite, om uit den kuil te komen, en nog eens naar den sluiters te zien. Helaas ! ! ! !

Door de luchtige dakbedekking van takken en helmwortels zag ik den jachttopziener over den grillig afgebrokkelden rand van een diep uitgewaaide zandravin wegbalanceren, omcirkeld door de jammerende wulpen. Weldra was hij uit het gezicht, de vogels werden kalmer, de eene wulp rechtsaf, terwijl de andere met fraaie zweefvlucht in wijden boog neerkwam op een groene helling, een paar honderd meter vóór me. 't Spul ging dus weer beginnen. Tien minuten zou hij daar blijven staan, onbeweeglijk, dan opvliegen en het zaakje bij het nest komen verkennen; daarna wat dichterbij neerkomen, vijf minuten blijven staan en dan zijn zig-zag marsch naar het nest beginnen.

Dit thema kon afgewerkt worden in een half uur, of een halven dag, of daartusschen. Binnen een half uur durfde ik den voorzichtigsten aller duinvogels niet wachten. Toen dan ook alles rustig was geworden en de wulp daar zoo onbeweeglijk op zijn flauwe helling stond, maakte ik het me in mijn kuil wat gemakkelijk. Ik legde een armvol helmwortels als kussen op mijn zitplaats, werkte met mijn elleboog

nog wat grond weg, sneed eenige hinderlijke neerhangende vezels en twijgjes weg, stak een sigaar op en bereidde me op een uur wachten voor.

Toen ik weer in de richting van mijn vogel keek, zag ik dezen zoowaar aanmerkelijk dichterbij. Plotseling vloog hij op en streek rakelings over mijn looze zoldering heen, onder luid geroep. Dit was, dacht ik een teeken, dat hij wist, dat ik daaronder zat. Doch toen hij, na een wijden bocht beschreven te hebben, neerkwam, zat hij weer dichterbij. Hij zette er dadelijk den pas in en naderde meer en meer. Kort en goed, hij kwam door tot op het nest toe. Binnen een half uur, nadat mijn helper vertrokken was, zat hij voor de lens. Ik had den vinger op den knop, wachtte, tot de vogel een gewenschte houding zou aannemen, drukte en hoorde geen sluitersluit, zag geen verschrikte wulp op de vlucht slaan. De zaak was duidelijk: toen ik in den kuil zakte, was inderdaad de sluitersluit al gegaan, had ik werkelijk contact gemaakt met mijn voet.

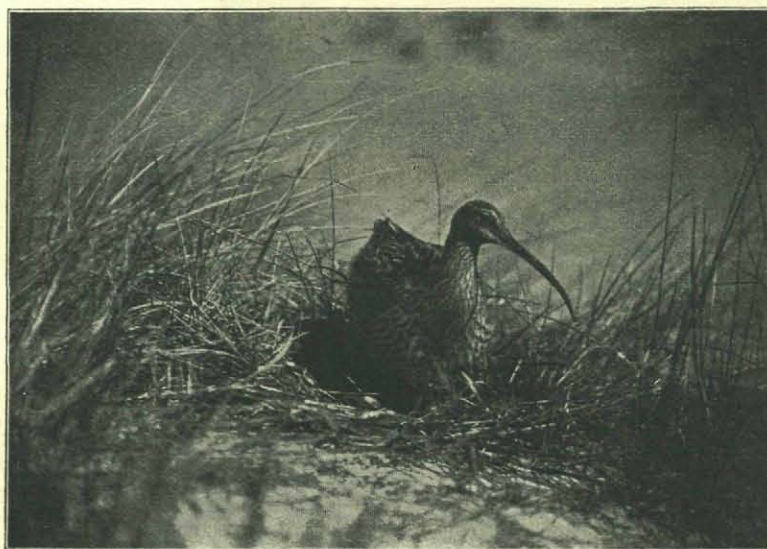
Daar zat ik, tot werkeloosheid gedoemd, met den vogel op het nest voor me. Grootter kwelling is voor een vogelfotograaf niet denkbaar. Voor dien middag was mijn kans verkeken. Had ik mijn kuil zóó dicht bij het nest gemaakt, dat ik bij mijn camera zitten kon, dan was het bezwaar niet zoo groot geweest. Nu echter moest ik de wulp verjagen, uit mijn kuil komen, sluitersluiten stellen, plaat wisselen en weer in mijn hol kruipen, alles voor het oog der vogels, die zeker op een kopje zouden staan toekijken. Onder die omstandigheden kon ik er voor dien dag wel met de muts naar gooien.

Ik moest dus boven den grond komen, doch eerst zou de wulp weg, daar die zeker van schrik het nest voor goed in den steek laten zou, als daar zoo plotseling in de onmiddellijke nabijheid een menschenhoofd boven den grond kwam verschijnen. Om dezelfde reden mocht ik, in mijn cel blijvend, ook weer niet ál te luidruchtig te werk gaan, daar de wulp, geluid hoorend, toch niet ál te duidelijk mocht hooren, dat het uit mijn kuil kwam.

Ik begon dus tusschen de tanden door te blazen: een zacht sissend geluid. De vogel rekte den hals draaide den kop, keek rond. Toen het geluid krachtiger werd, ging hij half overeind, maakte op zijn beurt als antwoord een blazend, zwak groëmend geluid maar bleef; een houding, om van te watertanden. Werktuigelijk drukte ik op den knop van mijn contact, wel tien keeren. 't Kon immers ook nog zijn, dat de pal van den sluitersluit wat stijf zat, zoodat het ankertje hem niet met één slag wegtikken kon. 't Was de stroohalm van den drenkeling; geen sluitersluit deed zich hooren. Daar ik in geen geval veel geweld wilde maken, moest ik mijn pogingen opgeven, om het dier van het nest weg te krijgen.

Toch was niet alles mislukking; ik had dit jaar de hokjesmethode gewild, omdat ik na een tusschenpoos van een paar jaren, weer zoo gaarne de vogels van dichtbij wilde zien. En die gelegenheid had ik nu zoo gunstig mogelijk. Ik zag de wulp in alle houdingen, staande en zittend, nu luisterend, den hals gerekt, dan neerduikend, als zich verbergend, den kop in de schouders, den langen snavel ver vooruitstekend tusschen het mos, het donkere oog onbeweeglijk en toch vol actie. Nog drukte

ik af en toe op den knop, tot ik eindelijk besloot, uit den kuil te kruipen en te trachten dit te doen, zonder dat de wulp me zag. De „deuropening” was ten opzichte van het nest aan de achterzijde; de tamelijk hooge dakbedekking kon mij, als ik wegkroop, voor den vogel verborgen houden, tot ik achter een laag ruggetje neengerold zou zijn. 't Kwam er dus maar alleen op aan, niet te veel beweging en gedruisch te maken. Voorzichtig schoof ik den prop dood gras en mos, dat mijn deurgat afsloot achteruit en werkte me naar buiten, waarna ik op de knieën verder kroop, tot achter het ruggetje. Daar kwam ik overeind en ging in een wijden boog naar het operatieterrein terug. Als de wulp nog op het nest zat; moest ze wel gelooven, dat ik zoo pas van elders arriveerde. Toen ik het terrein weer overzien kon, zag ik zoo-

Wulp.

Foto J. VIJVERBERG.

waar de wulp nog op het nest. Ze zag mij ook en dook neer, zoo laag mogelijk. Toen ik nog enkele meters van het nest af was, ging ze eerst op. Ze had me dus niet uit den kuil zien komen. Ik spande den sluitersluiting opnieuw, schoof een nieuwe plaat voor en zou weer den grond ingaan, toen ik zag, dat de vogel op een kopje dichtbij doodbedwaard alles zat af te neuzen en wat verder nummer twee. Ik moest ze wel eerst gaan verjagen en wachten tot ze neerstreken in een pan of achter een rug, vanwaar ze me niet konden zien. Na ze zoo eenige keeren verdreven te hebben, verbeelde ik me, dat de gelegenheid gunstig was, holde naar mijn hut en gleed naar binnen. Ik was pas gezeten, of vlak boven mijn hoofd, klonk een kreet, zoo rauw en zoo ongewoon voor een wulp, dat ik elke illusie wel kon laten varen. Doch ik zat eenmaal en bleef zitten tot tegen den avond. Maar de wulp, hoewel in de buurt rondlopend, kwam niet meer op het nest. Had ik in het begin voor alle zekerheid nog eens naar

den sluiters gekeken, dan had ik na een half uur een mooie kiek gemaakt, waarna ik had kunnen heengaan, om een anderen dag nog eens een opname te doen. Nu zag de avondschemering me langs de kronkelende paadjes van het eenzame duin voortschrijden naar de bewoonde wereld met in mijn tasch: één mislukte en verder onbelichte platen. Inderdaad: de tegenheden van den vogelfotograaf zijn vele.

Nadien heb ik nog een paar namiddagen in dien kuil gezeten, zonder dat de wulp op het nest kwam — wel vlak bij, tusschen twee haakjes — Beide keeren was de jachtopziener verhinderd met me mee te gaan. Een derden keer haalde ik andere hulp en ziedaar, een uur nadat deze vertrokken was, kwam de vogel op het nest . . . en een oogenblik later op de plaat. Een anderen keer komt de kuil niet 3, maar 1 meter van het nest. Dan zit ik bij mijn camera en behoef, na een opname, niet voor den dag te komen. Dat ik dit dezen eersten keer niet deed, vindt zijn reden in de vrees, dat de vogel deze àl-te-dichtbijheid niet zou kunnen verdragen.

Wordt vervolgd.

J. VIJVERBERG.

NOORD-BEVELAND EN SCHOUWEN.

OP een kaart zijn de duintjes van Noord-Beveland niet te zien, maar ik kende hun bestaan, want vanaf de Walchersche duinen bij Vrouwepolder zijn ze duidelijk zichtbaar. 't Zijn jonge duinen met een buitengewoon hoog kalkgehalte. Er groeit Hondstong (*Cynoglossum officinale*) en er zit veel schelpgruis in het 't zand. Ook het nitraatgehalte is niet onaanzienlijk, want er groeien veel en hooge brandnetels tusschen de duindoorns. Dit is mij trouwens in wel meer jonge zeeduinen opgevallen. Mogelijk ook dat het ontzaggelijk groote aantal konijnen dat hier voorkomt, de grond zoo rijkelijk bemest, niet alleen met konijneballetjes maar ook met doode dieren, dat daaruit de zoo weelderige groei van een nitraatplant als de brandnetel is te verklaren. Wanneer we aannemen dat op iedere M². een konijn is en dat een konijn altijd wegekruipt in een hol voor hij zijn natuurlijke dood sterft en dus niet door kraaien enz. opgegeten wordt, dan profiteert de plantengroei, en vooral de dieper wortelende boomen en struiken van de vele konijneballetjes die ieder jaar Moeder Aarde vullen.¹⁾ Want wel bijzonder weelderig en zoo goed als ondoordringbaar is het lage bosch van duindoorn, vlier en bramen dat hier langs de binnenvoet van de duinen groeit. Hier en daar is door menschenhand een opening gekapt en dan komen we op plekken waar een zandlawine, door veel noorderstormen aangewaaid, het jonge bosch opvult en waar soms alleen de toppen van duindoorn hulpeloos boven het witte zand uitsteken. Maar de vlier weet er nog beter raad mee, die groeit in het stuifzand opperbest. Dat de duinbeplanters niet meer gebruik van vlier maken!

In de zilte, kale vlakke vinden we weer een bewijs van de bijna ongeëvenaarde

¹⁾ De eigenaar van de jacht, een Franschman, was hier gedurende den oorlog niet komen jagen.